

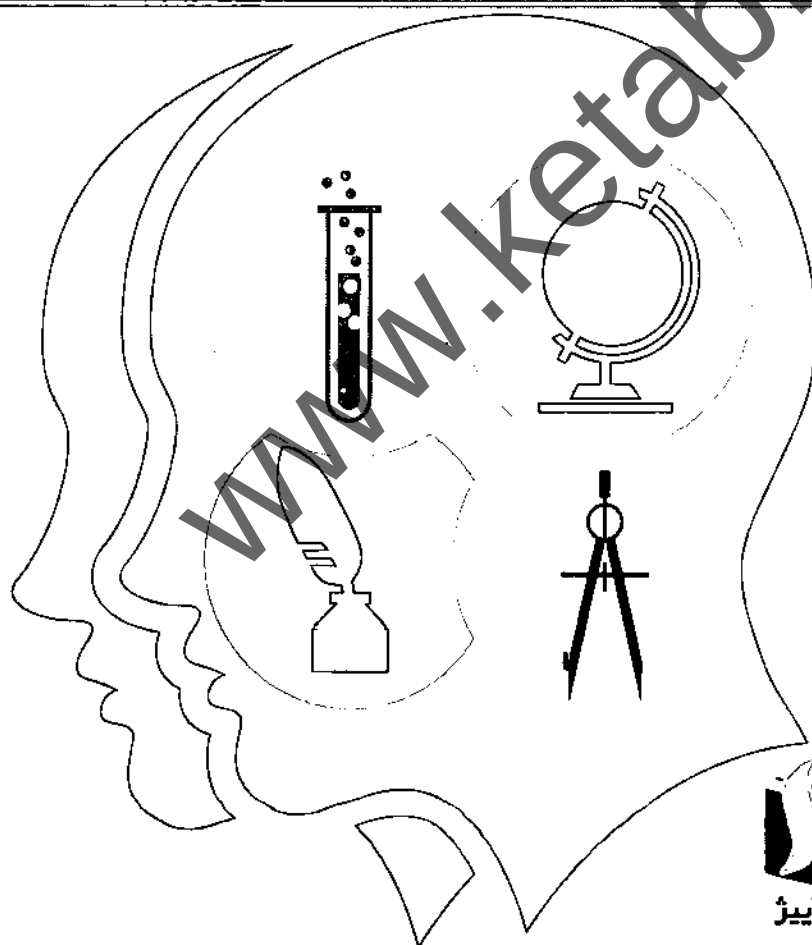
طراحی و سازماندهی

محتوای برنامه درسی

رویکرد بین رشته‌ای در برنامه درسی تلفیقی

دکتر پروین احمدی

عضو هیأت علمی دانشگاه الزهراء (س)

سرشناسه
 عنوان و نام‌پدیدآور : طراحی و سازماندهی محتوای برنامه درسی: رویکرد بین رشته‌ای در برنامه درسی / تلفیقی / پروین احمدی .
 مشخصات نشر : تهران: آبیژ، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری : هفت، ۱۲۴ ص.
 شابک : 978-964-970-305-3
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت : کتابنامه: ۱۲۷-۱۳۳، همچنین به صورت زیرنویس.
 یادداشت : نمایه.
 موضوع : آموزش و پرورش -- رویکرد میان رشته‌ای
 موضوع : برنامه‌های درسی
 موضوع : انطباق در آموزش و پرورش
 ردیف‌نگاری کنگره : LB۲۲۶۱/الف۳۵۴ ۱۳۹۰
 رده‌بندی دیویی : ۳۷۸/۱۲۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۳۸۶۶۵

آبیژ

- کتاب ○ طراحی و سازماندهی محتوای برنامه درسی: رویکرد بین رشته‌ای در برنامه درسی تلفیقی
- تألیف پروین احمدی
- ناشر آبیژ
- قطع وزیری
- نوبت اول
- تاریخ زمستان ۱۳۹۰
- تیراژ ۱۵۰۰
- صفحات ۱۴۴
- شابک ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۰-۳۰۵-۳
- قیمت ۷۰۰۰ تومان

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

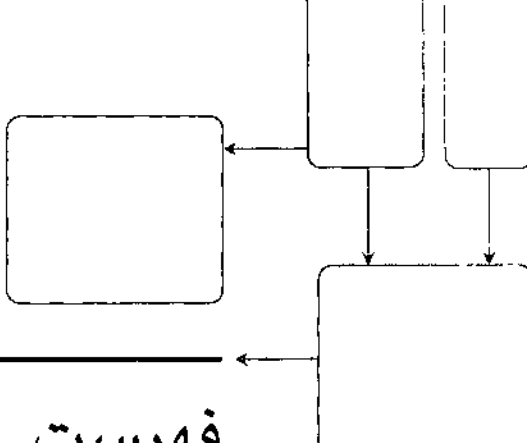
مراکز پخش

کتابپیران: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان آزادی، خیابان دکتر قریب، بعد از فرصت شیرازی،

پلاک ۷، تلفن: ۱۸ - ۶۶۵۶۶۵۰۹ WWW.Ketabiran.ir

نوپردازان: تهران، خیابان لبافی‌نژاد، بین اردیبهشت و فروردین، پلاک ۲۲۸،

تلفن: ۶۶۴۱۴۳۷۲ - ۶۶۴۱۴۵۱۵ - ۶۶۴۱۱۱۷۳ - ۶۶۴۹۴۴۰۹

فهرست

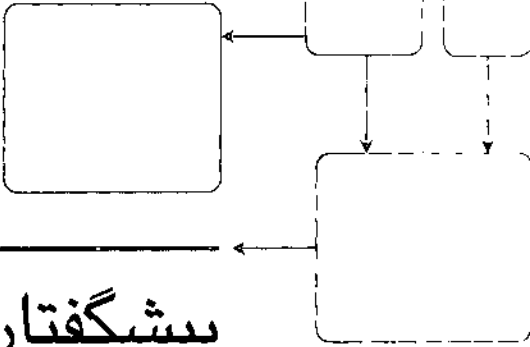
پیشگفتار.....	هفت
فصل ۱. مفهوم، تاریخچه و رویکردهای برنامه درسی تلفیقی.....	۱
تعریف و مفهوم برنامه درسی تلفیقی (درهم تنیده) و رویکردهای بین رشته‌ای.....	۱
تاریخچه برنامه درسی تلفیقی و رویکرد بین رشته‌ای.....	۶
ضرورت و اهمیت برنامه درسی تلفیقی و رویکرد بین رشته‌ای.....	۱۳
برنامه درسی تلفیقی (بین رشته‌ای) در سطوح مختلف تحصیلی.....	۱۵
برنامه درسی تلفیقی و فلسفه ساختن‌گرایی.....	۱۷
انواع رویکردهای برنامه درسی تلفیقی.....	۲۱
رویکرد بین رشته‌ای.....	۲۱
رویکرد چند رشته‌ای.....	۲۲
رویکرد فرا رشته‌ای.....	۲۳
رویکرد رشته‌های موازی.....	۲۴
رویکرد رشته‌های وسیع.....	۲۴
برنامه درسی بین رشته‌ای مبتنی بر مضامین دانشی و فرایندی	
(محتوامدار و فرایندمدار).....	۲۵
برنامه درسی مبتنی بر مضمون (تمتیک).....	۲۸

فصل ۲. پیشینه تجربی برنامه درسی بین رشته‌ای	۳۳
نمونه‌های تجربی از برنامه درسی بین رشته‌ای در مدارس و آموزشگاه‌ها	۳۳
برنامه درسی مضمون مدار بین رشته‌ای علوم انسانی	۳۳
پروژه بهبود آموزش علوم در کالیفرنیا	۳۵
رویکرد بین رشته‌ای به شکل چرخ برنامه‌ریزی	۳۹
مطالعه چهارساله در یک دبیرستان در آمریکا	۳۹
برنامه درسی تلفیقی (بین رشته‌ای) در برخی از کشورهای جهان	۴۱
تجربه برنامه درسی تلفیقی در ایران	۴۵
برنامه درسی دوره انتقال	۴۵
طرح جامع آموزش معلم‌های پایه اول و دوم ابتدایی	۴۶
طرح مدرسه و زندگی (پروژه‌های تلفیقی)	۴۷
فصل ۳. معیارها، مزایا، معایب و دشواری‌های برنامه درسی بین رشته‌ای	۴۹
معیارهای عقلانی دربرنامه درسی بین رشته‌ای	۴۹
۱. روایی درون رشته‌ای	۵۰
۲. روایی برای رشته‌ها	۵۰
۳. روایی فراتر از رشته‌ها	۵۱
۴. سهولت در کسب نتایج گسترده‌تر یادگیری	۵۱
معیارهای عملی در برنامه درسی بین رشته‌ای	۵۲
زمان، بودجه، برنامه زمان‌بندی	۵۴
حمایت سیاسی	۵۴
نگرانی‌ها و دل‌مشغولی‌های شخصی	۵۵
محاسن و مزایای (نقاط قوت) برنامه درسی بین رشته‌ای	۵۶
معایب (نقاط ضعف) برنامه درسی بین رشته‌ای	۵۸
مشکلات و دشواری‌های برنامه درسی تلفیقی و بین رشته‌ای	۶۰
دشواری‌های موجود در مرحله طراحی برنامه درسی بین رشته‌ای	۶۰
مشکلات موجود در مرحله اجرای برنامه درسی بین رشته‌ای	۶۵

فصل ۴. فرایند برنامه‌ریزی درسی بین رشته‌ای.....	۶۹
فرایند برنامه‌ریزی درسی تلفیقی (رویکرد بین رشته‌ای).....	۶۹
گام اول: انتخاب مضمون مورد مطالعه.....	۷۴
گام دوم: زمان و طول مدت برنامه.....	۷۴
گام سوم: مرور واحد درسی.....	۷۵
گام چهارم: سیال‌سازی ذهنی (بارش مغزی).....	۷۵
گام پنجم: تعیین اهداف واحد درسی.....	۷۷
گام ششم: تهیه لغت‌نامه (واژه‌نامه).....	۷۷
گام هفتم: تهیه طرح درس.....	۷۸
گام هشتم: ارزشیابی.....	۷۸
جمع‌بندی.....	۸۵
شرایط لازم برای اجرای رویکرد بین رشته‌ای در برنامه درسی تلفیقی.....	۸۹
۱. برقراری ارتباط مناسب.....	۸۹
۲. آماده‌سازی و تدارک تمهیدات.....	۸۹
۳. ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان.....	۸۹
۴. ساخت واحد درسی تلفیقی (بین رشته‌ای).....	۹۱
۵. نقش‌های یاددهی-یادگیری (معلم و دانش‌آموز).....	۹۱
۶. گروه‌های دانش‌آموزان.....	۹۲
۷. محیط کلاس.....	۹۲
۸. سؤال کردن.....	۹۳
۹. ارزشیابی.....	۹۴
۱۰. تعهد.....	۹۵
فصل ۵. مثال‌ها و نمونه‌های کاربردی از واحدهای درسی بین رشته‌ای.....	۹۷
نمونه‌ای از یک واحد درسی مضمون محور بین رشته‌ای.....	۱۰۷
مرحله‌ی اول: انتخاب مضمون.....	۱۰۸
مرحله‌ی دوم: زمان.....	۱۰۸
مرحله‌ی سوم: مرور واحد درسی.....	۱۰۸
مرحله‌ی چهارم: سیال‌سازی ذهنی.....	۱۰۸

۱۱۰		مرحله‌ی پنجم: اهداف واحد درسی
۱۱۱		مرحله‌ی ششم: واژه‌نامه
۱۱۱		مرحله‌ی هفتم: طرح درس
۱۲۲		مرحله‌ی هشتم: ارزشیابی
۱۲۶		جمع‌بندی

۱۲۷		منابع
۱۳۲		نمایه

پیشگفتار

رشته‌ی برنامه‌ی درسی رشته‌ی جدیدی است که قدمت آن کمتر از یک قرن می‌باشد. نخستین کتاب مدون در این رشته در سال ۱۹۱۸ با عنوان برنامه‌ی درسی توسط فرانکلین بابیت نوشته شد. نخستین گروه آموزشی (دپارتمان علمی) در این رشته نیز، در سال ۱۹۳۷ در دانشکده تربیت معلم دانشگاه کلمبیا (نیویورک) شروع به فعالیت کرد.

قدمت این رشته در کشور ما (ایران) کمتر از نیم قرن است. نخستین کتاب انتشار یافته در این رشته در سال ۱۳۵۶ شمسی انتشار یافت و نخستین رشته دانشگاهی نیز در سال ۱۳۶۸ دایر شد. بدین ترتیب، رشته‌ی برنامه‌ی درسی یک رشته‌ی جوان و نوظهور است و به تبع آن، مباحثی که در این حوزه مطرح می‌شود نیز، ناگزیر، مباحث تازه و چالش برانگیز می‌باشد.

توجه به حوزه‌ی برنامه‌ی درسی از سوی صاحب‌نظران و اندیشمندان برنامه‌ی درسی در جهان افزایش یافته، به‌طوری که مقالات و کتاب‌های متعددی در این زمینه به رشته‌ی تحریر درآمده است. لیکن در کشور ما تولید و انتشار آثار علمی در این حوزه، کمتر مورد توجه واقع شده است.

تلفیق برنامه‌ی درسی، از جمله مباحث جدی و پیچیده‌ای است که در حوزه‌ی برنامه‌ی درسی مطرح است. این مبحث دارای تاریخی به درازای تاریخ برنامه‌ی درسی است. لیکن، در طول سال‌ها، توجه به این عرصه دارای افت و خیز و شدت و ضعف فراوان بوده است.

نوشته‌ی حاضر، پیرامون یکی از مباحث مطرح در حوزه‌ی برنامه‌ی درسی است که در سال‌های اخیر نیز، توجه زیادی از سوی دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت کشور و برنامه‌ریزان درسی به آن معطوف شده است.

رویکرد بین رشته‌ای در برنامه‌ی درسی، متداول‌ترین شکل تلفیق برنامه‌ی درسی است که به دلیل محاسن و مزایایی که بر آن مترتب است همواره مورد توجه خاص مربیان بوده است. مدارس، دانشگاه‌ها و آموزشگاه‌های کشورهای پیشرفته به انحاء مختلف از این رویکرد بهره برده‌اند و کاربرد روزافزون آن را توصیه کرده‌اند.

کتاب حاضر در پنج فصل به مباحث مربوط به تلفیق برنامه‌ی درسی به‌طور اعم و رویکرد بین رشته‌ای به‌طور اخص می‌پردازد. در فصل‌های اول تا سوم به مبانی نظری برنامه‌ی درسی تلفیقی و رویکرد بین رشته‌ای می‌پردازد و در فصل چهارم و پنجم فرآیند اجرای برنامه‌ی درسی بین رشته‌ای را مطرح می‌سازد.

کتاب حاضر، می‌تواند به‌عنوان یک منبع اطلاعاتی و تخصصی مورد استفاده مدرسان، دانشجویان، پژوهشگران و کارشناسان حوزه‌ی برنامه‌ی درسی در بخش آموزش، دانشگاه‌ها و مراکز تربیت معلم قرار گیرد و راهنمای عمل در تدوین برنامه‌ی درسی تلفیقی (بین رشته‌ای) باشد. در اینجا، شایسته است که از جناب آقای دکتر محمود مهرمحمدی، استاد برجسته و فرهیخته حوزه‌ی برنامه‌ی درسی تشکر و قدردانی کنم که همواره از محضر ایشان بهره برده و راهنمایی‌های لازم را گرفته‌ام. برای ایشان آرزوی سلامتی و بهروزی دارم.

پروین احمدی

پاییز ۱۳۹۰